

HØRINGSdokument NR. 3 / 2024

RME

Forslag om endringer i energilovforskriften og systemansvarsforskriften om rapportering mm.

SKREVET AV Anne Marthe ter Woerds Christensen, Lars Ekern, Ingrid Olsen Fossum,
Maren Refsnes Brubæk og Jørund Krogsrud

RME Høringsdokument nr. 3/2024

Forslag om endringer i energilovforskriften og systemansvarsforskriften om rapportering mm.

Utgitt av: Reguleringsmyndigheten for energi og Norges vassdrags- og energidirektorat
Redaktør: Tiril Henriksen Norvoll
Forfattere: Anne Marthe ter Woerds Christensen, Lars Ekern, Ingrid Olsen Fossum, Maren Refsnes Brubæk og Jørund Krogsrud
Omslagsbilde: Hege Bruvik Kvandal/NVE

ISBN: 978-82-410-2402-3
ISSN: 2535-826X
Saksnummer: 202405831

Sammendrag: På vegne av Energidepartementet sender RME og NVE ut forslag til endringer i energilovforskriften og systemansvarsforskriften på høring. Endringene som foreslås innebærer å flytte de delene av rapporteringsordningen etter gjeldende energilovforskrift som gjelder systemansvarlig fra energilovforskriften til systemansvarsforskriften. Samtidig beholder NVE sin hjemmel til å kreve data i energilovforskriften. I tillegg foreslås det en endring for at konsesjonærer skal kunne følge opp meldinger fra systemansvarlig som er vesentlig for effektiv utnyttelse og drift av kraftnettet.

Emneord: Rapportering, anleggsdata, systemansvar, meldinger, kommunikasjonssystemer, energilovforskriften, systemansvarsforskriften

Reguleringsmyndigheten for energi
Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
E-post: rme@nve.no
Internett: www.reguleringsmyndigheten.no

Innholdet kan brukes videre mot kreditering.

Juni 2024

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1 Rapportering av anleggsdata	5
1.1 Bakgrunnen for forslaget.....	5
1.1.1 Godkjenning av retningslinjer for rapportering.....	5
1.1.2 Oppfølging av brudd på regelverk og klager.....	5
1.1.3 Forslag til endring	6
1.2 Gjeldende rett	6
1.2.1 Historikk	6
1.2.2 Enf. § 6-1	7
1.2.3 Gjeldende forskriftstekst for enf. §6-1.....	8
1.2.4 SOGL	8
1.3 Behov for kraftsystemdata	9
1.3.1 Systemansvarlig sitt behov.....	9
1.3.2 NVE sitt behov	9
1.3.3 Data NVE har behov for og som systemansvarlig ikke har behov for.....	10
1.4 Forslag til endringer i enf. § 6-1	11
1.4.1 Om forslaget til ny enf. § 6-1	11
1.4.2 Format for rapportering.....	13
1.4.3 Forslag til forskriftstekst	13
1.5 Forslag til ny bestemmelse i fos. § 14a.....	13
1.5.1 Om forslaget til fos. § 14a	13
1.5.2 Forslag til forskriftstekst	14
2 Målinger og meldinger	15
2.1 Bakgrunnen for forslaget.....	15
2.2 Gjeldende rett	16
2.2.1 Historikk	16
2.2.2 Fos. § 18.....	16
2.2.3 Gjeldende forskriftstekst i fos. § 18	17
2.2.4 Fos. § 12.....	17
2.2.5 Fos. § 14.....	17
2.2.6 Fos. § 26.....	18
2.2.7 Energilovforskriften §§ 3-5 og 3-6.....	18
2.2.8 Forholdet til kraftberedskapsforskriften.....	19
2.3 Forslag til endringer	19
2.3.1 Om forslaget til fos. § 18	19
2.3.2 Forslag til ny forskriftstekst	21
3 Økonomiske og administrative konsekvenser	21
3.1 Rapportering av anleggsdata	21
3.2 Målinger og meldinger	21
3.2.1 Konsekvenser for virksomhetene.....	21
3.2.2 Konsekvenser for myndighetene.....	22

Forord

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sender på vegne av Energidepartementet (ED) ett felles forslag om endringer i forskrift av 5. juli 2002 nr. 448 om systemansvaret i kraftsystemet og i forskrift av 12. juli 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) på høring. Benevnelsen NVE omfatter i dette høringsnotatet NVE uten RME.

RME og NVE anbefaler endring av forskrift om systemansvaret § 14a og energilovforskriften § 6-1. Formålet med endringene er å tydeliggjøre myndighetsfordeling knyttet til rapportering av anleggsdata. Videre anbefaler RME en endring av systemansvarsforskriften § 18. Endringene har til hensikt å gi systemansvarlig mulighet til å stille krav til konsesjonærers systemer for å motta meldinger fra systemansvarlig i drift og reagere på disse.

RME og NVE foreslår at forskriftsendringene trer i kraft 1. januar 2025.

Vi ber om at kommentarer til høringsdokumentet sendes til RME innen 30. september 2024. Høringssvar sendes til rme@nve.no med kopi til nve@nve.no, og merkes med referansenummer 202405831. Vi gjør oppmerksom på at høringsuttalelser publiseres. Etter høringsfristens utløp vil RME og NVE vurdere, oppsummere og gi sine merknader til de innkomne høringsuttalelser. RME og NVE vil deretter gi en anbefaling til ED om eventuell fastsettelse av endringsforskriftene.

Oslo, juni 2024

Kjetil Lund
Vassdrags- og energidirektør

Tore Langset
direktør
Reguleringsmyndigheten for energi

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Sammendrag

RME og NVE har vurdert behovet for å gjøre endringer i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet og energilovforskriften for å sørge for at regelverket ivaretar en hensiktsmessig utveksling av informasjon og effektiv kommunikasjon. Dette er vesentlig for en sikker drift og forvaltning av kraftsystemet. Når vi i dette høringsnotatet bruker benevnelsen NVE, omfatter dette NVE uten RME.

Forskriftsendringene som foreslås i dette høringsnotatet er begrunnet i to forhold. Det første forholdet gjelder en uklar fordeling av myndighet mellom NVE og RME når det gjelder rapportering av anleggsdata. Det andre forholdet angår systemansvarliges mulighet til å kontakte og sende meldinger til konsesjonærer i drift.

RME og NVE foreslår å flytte store deler av innholdet i energilovforskriften § 6-1 til forskrift om systemansvaret § 14a. I henhold til kommisjonsforordning (EU) 2017/1485 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnett for elektrisk kraft (System Operation Guideline, SOGL) er det RME som skal godkjenne nærmere vilkår eller metoder om hvilke data transmisjonsnettoperatør (TSO) skal ha tilgang til. I tillegg er det i energilovforskriften § 6-1 en hjemmel om rapportering av anleggsdata til systemansvarlig der NVE skal godkjenne retningslinjer for dette. Det innebærer en overlapp av rapporteringsplikter og oppfølging av dette på myndighetssiden som kan være uheldig. Det foreslås derfor at bestemmelsen flyttes slik at RME følger opp rapportering av anleggsdata som faller inn under forskrift om systemansvaret og SOGL. Flyttingen av innhold i § 6-1 fra energilovforskriften til § 14a i forskrift om systemansvaret vil ikke få noen praktiske konsekvenser for relevante aktører, utover at det er RME som i fremtiden vil følge opp at reglene blir fulgt og godkjenne Statnetts retningslinjer på området.

NVE anvender i dag energilovforskriften § 6-1 som hjemmel til å innhente data fra systemansvarlig, og å pålegge systemansvarlig å innhente data NVE har behov for fra aktører i kraftsystemet. Det er viktig at NVE fortsatt får tilgang til den informasjonen de har behov for. NVE og RME foreslår derfor å beholde en bestemmelse i energilovforskriften som sikrer NVE tilgang til de opplysningene konsesjonær og anleggseier skal rapportere til Statnett etter SOGL og systemansvarsforskriften. Det foreslås også en hjemmel til å samle inn data som ikke blir rapportert til systemansvarlig. Behovet for denne hjemmelen kommer blant annet som følge av NVE sine digitaliseringstiltak og økt mengde analyseoppdrag.

RME foreslår til slutt en endring av forskrift om systemansvaret § 18 om målinger og meldinger for å tilrettelegge for at systemansvarlig alltid har mulighet til å nå relevante konsesjonærer med systemkritiske vedtak i drift. Systemansvarlig opplever i dag at de ikke alltid får opprettet kontakt med konsesjonærer eller ansvarlige for drift ved behov for regulering av produksjon i anstrengte driftssituasjoner. Det er alvorlig at disse vedtakene ikke blir effektuert, og dette har konsekvenser for en effektiv systemdrift. Forslaget til endring av § 18 stiller krav til at konsesjonær skal ha systemer for å motta og svare på meldinger fra systemansvarlig, og at systemansvarlig kan stille krav til disse systemene.

1 Rapportering av anleggsdata

Dette kapitlet i høringsnotatet foreslår endringer i systemansvarsforskriften¹ (fos.) § 14a og i energilovforskriften² (enf.) § 6-1 om rapportering av anleggsdata. Endringene har som formål å unngå at det oppstår uklarheter rundt hvem som skal følge opp rapportering av anleggsdata til Statnett som systemansvarlig eller som transmisjonsnettoperatør (transmission system operator, TSO) iht. SOGL³ og enf. § 6-1.

1.1 Bakgrunnen for forslaget

Både SOGL og enf. § 6-1 har bestemmelser som gjelder rapportering av strukturelle data til systemansvarlig. Ettersom NVE følger opp enf. § 6-1 og RME følger opp SOGL, er det to myndigheter som er involvert. Dette kan skape uklarheter når det gjelder:

- godkjenning av retningslinjer for rapportering av strukturelle data
- brudd på rapporteringsplikten
- klager på systemansvarliges retningslinjer

Bestemmelsen i enf. § 6-1 sikrer i dag NVE tilgang til kraftsystemdata. Selv om mye av bestemmelsen foreslås flyttet til fos. § 14a, må NVE fremdeles ha hjemmel til å hente inn de dataene NVE har behov for.

1.1.1 Godkjenning av retningslinjer for rapportering

Etter enf. § 6-1 har konsesjonærer for anlegg i regional- og sentralnettet, samt eiere av produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnettet, plikt til å sende spesifiserte anleggsdata til systemansvarlig. Systemansvarlig har behov for disse dataene for å kunne utføre sine oppgaver som systemansvarlig. Deler av disse dataene rapporteres videre til NVE for å dekke NVEs behov. I henhold til enf. § 6-1 skal systemansvarlig sende forslag om ytelsesgrense, format, innhold og frister for rapportering til NVE for godkjenning.

SOGL har bestemmelser om datautveksling og krav til at TSO skal samle inn data fra aktører, herunder anleggsdata. Reguleringsmyndigheten for energi skal godkjenne nærmere bestemmelser om omfang og anvendelse for datautvekslingen.

1.1.2 Oppfølging av brudd på regelverk og klager

Etter dagens regulering kan det være noe uklart hvorvidt det er RME eller NVE som skal behandle klager på innholdet i rapporteringsplikten, og følge opp aktører som bryter rapporteringsplikten. Endringer i systemansvarliges krav om innlevering av anleggsinformasjon kan i dag påklages til både RME og NVE, etter hhv. SOGL og enf. § 6-1. Aktører som ikke rapporterer strukturelle data til systemansvarlig vil også kunne følges opp av

¹ Forskrift av 5. juli 2002 nr. 448 om systemansvaret i kraftsystemet

² Forskrift av 12. juli 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften)

³ Kommisjonsforordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnettet for elektrisk kraft (System Operation Guideline, SOGL)

både RME og NVE etter nevnte regelverk. RMEs og NVEs vedtak kan videre påklages til henholdsvis Energiklagenemnda og Energidepartementet.

1.1.3 Forslag til endring

NVE og RME foreslår to bestemmelser om rapporteringsplikt:

- Gjenopprette fos. § 14a slik den lød frem til forskriftsendringen i 2019.
- Beholde rapporteringsplikten konsesjonærer har overfor NVE i en revidert versjon av enf. § 6-1.

Ved å flytte innholdet i enf. § 6-1 til fos. § 14a, blir RME eneste myndighet som følger opp rapporteringsplikt etter både SOGL og fos. § 14a. Dermed unngår vi flere godkjeningsprosesser fra ulike myndigheter. Forskriftsendringen vil innebære at dersom en aktør ikke oppfyller plikten til å rapportere strukturelle data til systemansvarlig, eller en aktør ønsker å påklage systemansvarliges praktisering, vil en slik sak behandles kun av RME. RMEs vedtak kan videre påklages til Energiklagenemnda.

For å ivareta NVE sitt behov for kraftsystemdata og samtidig unngå at aktørene må rapportere samme opplysninger både til systemansvarlig og NVE, er det nødvendig å beholde bestemmelsen som sikrer NVE tilgang til de opplysningene konsesjonær og anleggseier skal rapportere til Statnett etter SOGL og fos. § 14a. Videre formuleres bestemmelsen i enf. § 6-1 sånn at NVE kan motta data direkte fra anleggskonsesjonærer, der det er mest hensiktsmessig. I tillegg har NVE behov for data som ikke blir rapportert til Statnett i dag, og som heller ikke følger av dagens bestemmelse i enf. § 6-1. Forslaget innebærer en utvidelse slik at NVE også kan få tilgang til disse dataene.

1.2 Gjeldende rett

Krav om rapportering av anleggsdata følger i dag av enf. § 6-1. Bestemmelsen sikrer både systemansvarlig og NVE tilgang på spesifiserte anleggsdata. Denne tilgangen på detaljert og oppdaterte kraftsystemdata er en nødvendig forutsetning for planlegging og drift av kraftsystemet.

De som er pålagt en rapporteringsplikt etter enf. § 6-1 første og annet ledd, rapporterer i dag til systemansvarlig via Fosweb. Fosweb er det etablerte kontaktpunktet mellom konsesjonær og systemansvarlig, og brukes til ulike typer rapportering og tilgjengeliggjøring av informasjon.

1.2.1 Historikk

NVE, RME og Energidepartementet har tidligere gjort endringer i rapporteringsplikter for anleggskonsesjonærer overfor systemansvarlig, RME og NVE. Tidligere endringer skyldes blant annet et ønske om å redusere rapporteringskravene til konsesjonærer, og krav om å skille ut en uavhengig reguleringsmyndighet fra direktoratet.⁴

Etter et datainnsamlingsprosjekt i 2005/2006 ble antall rapporteringspunkter for konsesjonærene redusert ved at systemansvarlig fikk ansvar for innhenting og oversendelse av anleggsdata ved idriftsettelse. Konsesjonærenes plikter til å sende spesifiserte anleggsdata til

⁴ Se høringsnotat fra Energidepartement om innføring av tredje energimarkedspakke, tilgjengelig på [EDs nettsider](#)

systemansvarlig og systemansvarliges plikt til å samle inn og oversende data til NVE var da hjemlet gjennom vilkår i anleggskonsesjonene og ved vedtak fra NVE. Ved endring av systemansvarsforskriften i 2012 ble det ved en ny bestemmelse i fos. § 14a forskriftsfestet en plikt for konsesjonærene til å rapportere data, samt systemansvarliges plikt til å ta imot data og rapportere dette videre til NVE.

I vedtak av 24. mai 2016 om innhenting og deling av anleggsdata, ble systemansvarlig pålagt å utvide ordningen med innhenting og deling av informasjon om anleggsdata i anleggsdatabasen Fosweb. Denne utvidelsen av Fosweb la til rette for at opplysninger som tidligere ble rapportert til NVE gjennom kraftsystemutredningene kunne rapporteres via Fosweb med hjemmel i fos. § 14a. NVE opphevet dermed bestemmelsen om rapportering av komponentdata gjennom forskrift om energiutredninger i «Forslag til endring i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet» fra 2017.⁵

Fos. § 14a ble overført til enf. § 6-1 ved forskriftsendringer som trådte i kraft 1. november 2019.⁶ Forskriftsendringene ble gjort som del av gjennomføring av tredje energimarkedspakke. Det ble da bestemt at rapporteringen av anleggsdata skulle fortsette som tidligere, og at NVE skulle være ansvarlig for å følge opp dette. Dette var for å sikre NVE sin tilgang til anleggs- og kraftsystemdata.

1.2.2 Enf. § 6-1

Bestemmelsen i enf. § 6-1 omhandler krav om rapportering av data til systemansvarlig før idriftsettelse av anlegg og videre rapportering av data til NVE. Bestemmelsens første ledd pålegger konsesjonær for anlegg tilknyttet regional- eller transmisijsnett en rapporteringsplikt til systemansvarlig. Tilsvarende pålegger bestemmelsens annet ledd eiere å rapportere anleggsdata for produksjonsanlegg som er tilknyttet distribusjonsnett.

Hvilke data som skal rapporteres, fastsettes i bindende retningslinjer som vedtas av NVE. Når retningslinjene skal endres, sendes dette på høring av systemansvarlig. Retningslinjene kan endres av systemansvarlig to ganger i året. Etter gjennomført høring sendes forslag til oppdaterte retningslinjer fra systemansvarlig til NVE for godkjenning, jf. enf. § 6-1 femte ledd.

Konsesjonærer rapporterer data til systemansvarlig gjennom Fosweb. Systemansvarlig oversender anleggsdata som er samlet inn i Fosweb til NVE etter de kravene NVE setter til rapportering om blant annet format, innhold og tidspunkt, jf. bestemmelsens åttende ledd. I dag oversendes oppdaterte datasett fire ganger i året. I tillegg har NVE brukere i Fosweb med tilgang til kraftsystemdata.

Dersom en aktør etter bestemmelsens første eller annet ledd ikke oppfyller sine forpliktelser, varsler systemansvarlig NVE om dette.

⁵ Se Høringsnotat om forslag til endringer i forskrift om energiutredninger [NVE rapport 1/2017](#)

⁶ Se Høringsnotat om forslag til endringer i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet [NVE rapport 61/2017](#)

1.2.3 Gjeldende forskriftstekst for enf. §6-1

§ 6-1. Rapportering av anleggsdata før idriftsettelse

Konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional- eller transmisjonsnett plikter å rapportere anleggsdata til systemansvarlig.

Eiere av produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett plikter å rapportere anleggsdata til systemansvarlig.

Rapporteringen etter første og annet ledd skal skje før nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg settes i drift. For produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett skal områdekonsesjonær kontrollere at anleggsdata er rapportert til systemansvarlig før nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg kan settes i drift.

Systemansvarlig skal fastsette en nedre ytelsesgrense for hvilke produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett som omfattes av plikten i første og andre ledd.

Systemansvarlig skal fastsette format, innhold og frist for rapportering etter denne paragrafen.

Systemansvarlig skal sende forslag til nedre ytelsesgrense, format, innhold og frist etter fjerde og femte ledd på høring til berørte aktører. Etter gjennomført høring skal forslaget sendes Norges vassdrags- og energidirektorat for godkjenning, sammen med en oppsummering av høringsuttalelsene. Godkjenning kan nektes dersom Norges vassdrags- og energidirektorat finner at forslaget ikke er hensiktsmessig utformet. Før iverksettelse skal berørte aktører varsles og gis en rimelig frist for å tilpasse seg. Tilsvarende fremgangsmåte benyttes ved endring av nedre ytelsesgrense, format, innhold og frist. Norges vassdrags- og energidirektorat kan gi pålegg om endring.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til denne paragrafen.

Systemansvarlig skal fortløpende oversende til Norges vassdrags- og energidirektorat opplysninger innrapportert etter første og andre ledd, etter de kravene Norges vassdrags- og energidirektorat setter.

1.2.4 SOGL

SOGL Avdeling 2 setter krav til datautveksling mellom TSO, distribusjonsnettoperatør (DSO) og betydelig nettbruker (SGU), og omfatter artikkel 40 til 53 i SOGL. Felles for både reglene etter enf. § 6-1 og reglene etter SOGL er at de er utformet relativt overordnet. Det vil si at detaljer for bestemmelsene i SOGL fastsettes i egne dokumenter som godkjennes av RME, i likhet med retningslinjene etter enf. § 6-1. Det vurderes derfor som hensiktsmessig at rapporteringen iht. til de to regelverkene samordnes. Spesielt de strukturelle dataene iht. SOGL artikkel 48, der SGU skal rapportere en rekke anleggsdata til TSO-en og DSO-en der den er tilknyttet, er overlappende med energilovforskriften. Selv om SOGL gir TSO hjemmel til å innhente anleggsdata, anvender systemansvarlig i dag enf. § 6-1 som hjemmel til å samle inn dette.

1.3 Behov for kraftsystemdata

Rapporteringen som i dag omfattes av enf. § 6-1 dekker et informasjonsbehov for både systemansvarlig og for NVE. Dette kapittelet vil utdype hvordan informasjonsbehovet fordeles mellom dem. Noe informasjon har både systemansvarlig og NVE behov for, se pkt. 1.3.1 og 1.3.2. Annen informasjon er det kun systemansvarlig eller NVE som har behov for. I pkt. 1.3.3 beskrives data kun NVE har behov for. Denne fordelingen er viktig for forskriftendringene som foreslås. NVE og systemansvarlig har langt på vei behov for de samme dataene.

1.3.1 Systemansvarlig sitt behov

Systemansvarlig har behov for ulike typer informasjon for utøvelsen av systemansvaret. Dette får de i dag gjennom flere hjemler i systemansvarsforskriften og i energilovforskriften § 6-1. Hjemmelen i energilovforskriften § 6-1 dekker systemansvarliges behov for informasjon om anleggsdata før idriftsettelse av anleggene. For en oversikt over hvilke data dette omfatter henvises det til retningslinjer til energilovforskriften § 6-1 med vedlegg.⁷

Det kan være data som systemansvarlig har behov for som det ikke er hjemmel til å innhente iht. SOGL. Dette har de i dag hjemmel til å hente inn gjennom enf. § 6-1. Det vurderes at det fortsatt er behov for å ha en hjemmel tilsvarende dagens enf. § 6-1 for å sikre at systemansvarlig kan innhente de dataene de har behov for i systemdriften og driftsplanleggingen. Det er derfor ønskelig at hjemmelen i enf. § 6-1 flyttes til fos. § 14a og videreføres uten materielle endringer.

1.3.2 NVE sitt behov

NVE har behov for data om eksisterende anlegg og planlagte anlegg for å utføre pålagte myndighetsoppgaver. Det er flere lover og forskrifter som til sammen dekker NVE sitt behov for anlegg- og kraftsystemdata. Energiloven, forskrift om energiutredninger og energilovforskriften § 3-2 er blant hjemlene som skal sikre NVEs databehov for planlagte nettanlegg. Energilovforskriften § 6-1 dekker i hovedsak NVE sitt behov for data om eksisterende, idriftsatte anlegg.

NVE har behov for anleggsdata for eksisterende regional- og transmisjonsnett. Anleggsdata brukes til følgende myndighetsoppgaver:

- *Nettplanlegging og samfunnsøkonomisk analyse:* NVE vurderer systemteknisk løsning i behandling av konsesjonssaker og konseptvalgutredninger, og er avhengig av anleggsdata sammen med detalj skjema for å kunne utføre dette arbeidet.
- *Kraftsystemanalyse og markedsanalyse:* NVE har behov for en nettmodell med sammenkoblede komponenter, last og forbruk. Modellen brukes til kraftsystemanalyser og markedsanalyser.
- *Nettanlegg i kart:* NVE bruker geografiske data om nettanlegg inn i konsesjonsbehandling og som underlag til utvikling av digitale tjenester. Unikt for NVE sitt behov, sammenlignet med eksempelvis Kartverket som har behov for informasjon for stedfestet informasjon, er at geografiske data må inneholde noe anleggsspesifikk informasjon som konsesjonær, spenningsnivå, nettnivå og lignende.

⁷ [systemansvaret---retningslinjer-enf--6-1.pdf \(statnett.no\)](#) gjeldende fra 1.1.2022

- *Beredskap*: NVE har behov for oversikt over kraftnettet, både i kart og i nettmmodell, til ulike beredskapsformål. Det gjelder både som beredskapsmyndighet for skred og for kraftforsyningen. Behovet gjelder flere avdelinger i NVE.
- *Rasjonerings*: NVE har også behov for oversikt over kraftnettet, både i kart og i nettmmodell som rasjoneringsmyndighet.
- *Tilsyn*: Anleggsdata benyttes i forbindelse med NVEs tilsyn av anlegg- og områdekonsesjonærer. Informasjonen benyttes blant annet til utvelgelse av tilsynsobjekter. Med tilgang på oppdaterte opplysninger om tilsynsobjektet og dets tilstand, samt nærliggende objekter, blir NVEs tilsynsvirksomhet mer effektiv.
- *Tilstandsvurdering av kraftforsyningen*: I tråd med samfunnsikkerhetsinstruksen⁸ gjennomfører NVE som beredskapsmyndighet rutinemessig tilstandsvurdering av den norske kraftforsyningen for å ha oversikt over risikoer og sårbarheter i energiforsyningen. Data om anlegg og tilstanden til anleggene inngår som tilstandsindikatorer i NVE sin vurdering.
- *Beregning av sektoravgift*: NVE dekker kostnader relatert til tilsyns- og kontrollarbeid igjennom sektoravgifter^{9,10}. For elektriske energianlegg baseres sektoravgiften på installert ytelse i konsesjonærens anlegg.
- *Kunnskapsgrunnlag*: NVE benytter anleggsdata som oppslagsverk i forbindelse med saksbehandling, både i forbindelse med søknader om konsesjon og andre oppgaver som vist til over. Tilgang på oppdatert anleggsdata gjør saksbehandlingen mer effektiv ved unngå å benytte tid på informasjonsinnhenting.

1.3.3 Data NVE har behov for og som systemansvarlig ikke har behov for

Data NVE har behov for er stort sett overlappende med data som systemansvarlig selv trenger. Det er imidlertid noen unntak:

- *Transformatordata*: NVE har behov for dokumentasjon av oljeprøver og foto av merkeskilt for trinnkobler. Transformatordata som kun NVE har behov for er serienummer for å knytte riktig oljeprøve til riktig transformator, data om oljevekt og transportvekt, dimensjoner, hot spot faktor, liste med snittverdier for belastningsgrad over året, snitt toppoljetemperatur over året og hendelser. Informasjonen benyttes til blant annet til nasjonalt tilstandsdatabase for transformatorer.¹¹
- *Data om stasjon og understasjon*: NVE har behov for informasjon om beredskapsklasse, byggeår, kommune og fylke. For kraftstasjoner trenger NVE i tillegg informasjon om tilgjengelig vintereffekt.

⁸ [Meld. St. 10 \(2016–2017\) - regjeringen.no](#)

⁹ [Forskrift om sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen \(kraftberedskapsforskriften\) § 9-7](#)

¹⁰ [Forskrift om sektoravgift for dekning av kostnader til Norges vassdrags- og energidirektorats \(NVE\) tilsyns- og kontrollarbeid - Lovdata](#)

¹¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/5889dc5df7b242109e1014b47872dbf1/no/pdfs/prp20092010001oeddddpdfs.pdf>

- *Geografiske data for overføring:* NVE har behov for geografiske data for overføringer – linjer, sjøkabler og jordkabler. Både systemansvarlig og NVE bruker x,y-koordinater for stasjon og understasjon.

I dag samler systemansvarlig inn, og tar imot data de selv ikke har behov for på vegne av NVE. NVE ønsker at den praksisen fortsetter for transformatordata og data om stasjon og understasjon, som beskrevet over. For geografiske data av overføringer, ønsker NVE å endre dataflyten, sånn at data sendes direkte fra anleggskonsesjonær til NVE på det formatet NVE fastsetter.

1.4 Forslag til endringer i enf. § 6-1

1.4.1 Om forslaget til ny enf. § 6-1

Innledning

Det foreslås å beholde en bestemmelse i energilovforskriften som sikrer at NVE får tilgang til de data som er nødvendig for å utføre blant annet forvaltnings- og analyseoppgaver, som vist til ovenfor i pkt. 1.3.2 og 1.3.3. Selv om forslaget innebærer at mye av innholdet i rapporteringen etter gjeldende enf. § 6-1 flyttes til fos. § 14a, må NVE fremdeles ha en hjemmel som sikrer tilgang til data.

Bestemmelsen innebærer ikke at aktørene som er pålagt rapporteringsplikt etter fos. § 14a og enf. § 6-1, må rapportere de samme dataene to ganger. NVE vil fremdeles forsøke å forenkle rapporteringsbyrden for konsesjonærene knyttet til anleggsdata, slik at det så langt som mulig legges til rette for én samlet datainnsamling for komponenter i kraftsystemet. Derfor vil NVE og systemansvarlig fortsette dagens praksis, hvor NVE i hovedsak får tilgang til data via systemansvarlig, enten via oversendelse eller ved at ansatte i NVE får direkte tilgang til dataene gjennom Fosweb.

Første og annet ledd

Forslagets første og annet ledd er en videreføring av gjeldende § 6-1 første og annet ledd, samt forskriftsfesting av innrapportering av tilstandsdata. Det er også foreslått å legge til krav om rapportering av kraftsystemdata for å dekke NVEs behov for en nettmodell til analyseformål. Krav til innrapportering av anleggsdata og geografiske data er gitt av gjeldende bestemmelse, men rapporteringsplikten for geografiske data kommer ikke tydelig frem av gjeldende ordlyd. NVE mener bestemmelsen bør endres for å tydeliggjøre at bestemmelsen også omfatter innrapportering av geografiske data. Forslaget til ny bestemmelse er videre formulert slik at rapportering kan skje direkte til NVE.

Tilstandsdata for transformatorer er i dag rapporteringspliktig etter "vedtak om tilstandsdatabase for transformatorer" av 2012. Vedtaket er fattet i forbindelse med opprettelse av en nasjonal tilstandsdatabase for transformatorer for å gi et bedre grunnlag for vurdering av risiko for havari¹². Tilstandsdataene blir i tillegg benyttet av NVE til å gjennomføre tilstandsvurdering av kraftforsyningen, samt i NVEs tilsynsvirksomhet. Tilstandsdata er i vedtaket definert som tester, for eksempel oljeanalyser, driftssituasjon (snitt belastningsgrad over året, snitt toppoljetemperatur over året) og historikk/hendelser som utførte tiltak og særlige hendelser (feil, nesten-feil, spesielle driftssituasjoner, lastoverskridelser, særskilte vedlikeholdstiltak m.v.). NVE mener rapporteringsplikten som følger av vedtaket, bør

¹² [Prop. 1 S \(2009-2010\) \(regjeringen.no\)](#) s.44

forskriftsfestes. Samtidig bør bestemmelsen gi NVE mulighet til å kreve innrapportering av andre tilstandsdata ved behov, også for andre komponenter enn transformatorer.

NVE har også behov for å motta fullstendige nettmodeller (som reflekterer hvordan nettet er sammenkoblet, sammen med forbruk og produksjon) til analyseformål. Forslaget til ny bestemmelse inkluderer derfor også en rapporteringsplikt for denne type data, ved at rapporteringsplikten også omfatter kraftsystemdata. I utgangspunktet vil dette være Norgesmodellen fra Statnett, men også nettmodeller fra andre konsesjonærer ved behov vil være omfattet. NVE har tidligere brukt anleggsdata sammen med detaljskjema som har blitt rapportert fra Statnett, til å sette sammen sin egen nettmodell til analyseformål. NVE mener det er ineffektivt og kostbart at to statlige instanser skal modellere det samme nettet. For å effektivisere prosessen, ønsker NVE å motta nettmodeller direkte fra konsesjonærer ved behov.

Tredje ledd

Forslag til tredje ledd er en bestemmelse som skal sikre at NVE kan pålegge konsesjonærer og eiere av energianlegg å rapportere data som ikke er omfattet av rapporteringen til systemansvarlig. Enkelte av disse dataene blir i dag rapportert til systemansvarlig via Fosweb. NVE vurderer det som hensiktsmessig å fortsette denne praksisen. Andre data, som for eksempel geografiske data, skal rapporteres direkte til NVE.

Fjerde ledd

Forslag til fjerde ledd er nytt. Bestemmelsen er ment å sikre NVE tilgang til data enten direkte via Fosweb, eventuelt ved at systemansvarlig sender over data til NVE etter nærmere fastsatte rutiner. Dette er også praksis etter gjeldende bestemmelse.

Femte ledd

Forslag til femte ledd gir NVE mulighet til å fastsette føringer for rapporteringen. Dette omfatter krav til innhold, det vil si hvilke data som skal rapporteres, samt føringer for når dataene skal rapporteres og hvordan. Disse kravene vil fremgå av retningslinjer eller vedtak som fastsettes av NVE, tilsvarende det som gjøres av systemansvarlig etter enf. § 6-1 i dag. I tillegg vil det også komme frem av retningslinjene at det kun er de dataene som ikke rapporteres til systemansvarlig, som skal rapporteres direkte til NVE slik at vi unngår dobbelrapportering. Kravene til rapportering vil sendes på høring før de blir endelig vedtatt, enten ved at retningslinjer for innrapportering høres på samme måte som i dag, eller at NVE fatter vedtak om rapportering og at dette forhåndsvarsles i tråd med bestemmelsen i forvaltningsloven.

Bestemmelsen endres fra å kun gjelde ved idriftsettelse av anlegg, til å åpne for at NVE kan kreve rapportering av data også på andre tidspunkt. Denne endringen har flere årsaker:

1. Tilstandsdata utarbeides fortløpende etter at anlegget er satt i drift.
2. NVE har behov for tilgang til oppdatert data om energianlegg med jevne mellomrom, og ikke nødvendigvis knyttet spesifikt til idriftsettelse av anlegg.
3. For rapportering av geografiske data til NVE, vil det være lettere for både konsesjonærer og NVE å forholde seg til faste rapporteringsfrister gjennom året, heller enn løpende rapportering i forkant av idriftsettelse.

Etter dagens praksis, rapporteres data fra systemansvarlig til NVE fire ganger i året. NVE vil foreslå en tilsvarende rapporteringsfrekvens for både systemansvarlig og andre konsesjonærer som skal rapportere til NVE.

Vurdering av mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr

NVE har vurdert behovet for en hjemmel som gir mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på bestemmelsen om rapportering i energilovforskriften, men har ikke funnet dette nødvendig i denne omgang. Det er i dag adgang til å pålegge aktørene tvangsmulkt i tråd med bestemmelsene i energiloven og energilovforskriften, og dette antas å være tilstrekkelig inntil videre. Tvangsmulkt som reaksjonsmiddel er best egnet til å fremtvinge en lovlig tilstand eller positiv handling, og vurderes derfor som et bedre egnet reaksjonsmiddel for en rapporteringsplikt.

1.4.2 Format for rapportering

Format for rapportering vil bli bestemt i retningslinjene tilhørende nye enf. § 6-1. NVE vil foreslå at anleggsdata og tilstandsdata tilgjengeliggjøres i Fosweb tilsvarende dagens praksis. Videre bør geografiske data sendes direkte fra konsesjonær til NVE etter de kravene NVE setter i retningslinjene. NVE kan også fatte vedtak.

1.4.3 Forslag til forskriftstekst

Energilovforskriften § 6-1 skal lyde:

§ 6-1. Rapporteringsplikt for kraftsystem-, anleggs-, tilstands- og geografiske data

Konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional- eller transmisjonsnettet plikter å rapportere kraftsystem-, anleggs-, tilstands- og geografiske data for anlegget til Norges vassdrags- og energidirektorat.

Eiere av produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnettet plikter å rapportere anleggs-, tilstands- og geografiske data for anlegget til Norges vassdrags- og energidirektorat.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge at rapportering etter første og annet ledd skal skje til systemansvarlig.

Dersom data etter bestemmelsens første og annet ledd er rapportert til systemansvarlig, plikter systemansvarlig å oversende eller tilgjengeliggjøre disse dataene til Norges vassdrags- og energidirektorat.

Norges vassdrags- og energidirektorat fastsetter nærmere krav til innhold, format og tidspunkt for rapportering etter denne bestemmelsen.

1.5 Forslag til ny bestemmelse i fos. § 14a

1.5.1 Om forslaget til fos. § 14a

Det foreslås å gjenopprette fos. § 14a slik den lød frem til forskriftsendringen i 2019, da paragrafen ble flyttet til energilovforskriften. Eneste unntak er at daværende siste ledd tas ut. Siste ledd innebar at systemansvarlig skulle oversende opplysninger innrapportert iht. bestemmelsen til NVE. Det er mer hensiktsmessig at denne plikten står i energilovforskriften som NVE følger opp.

I dagens enf. § 6-1 omhandler sjettede ledd utforming av retningslinjer etter bestemmelsen. Den er tatt ut i forslaget til fos. § 14a fordi den blir dekket av fos. § 28a om utarbeidelse av retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret. Fos. § 28a inneholder krav om høring av berørte aktører, og godkjenning av RME. Dette er samme praksis som systemansvarlig har hatt etter energilovforskriften, men da med godkjenning av NVE. Det er naturlig at store deler av retningslinjene som i dag er utarbeidet for enf. § 6-1 flyttes til retningslinjene for fos. § 14 a. Det vil omfatte de dataene som systemansvarlig har behov for til utøvelsen av systemansvaret. Systemansvarlig fremmer forslag til utforming av retningslinjer til fos. § 14a ved revisjon av retningslinjene. Den innrapporteringen som dekker NVEs behov for data utover dette vil ikke flyttes til retningslinjene etter systemansvarsforskriften.

Før hjemmelen for rapportering av anleggsdata til systemansvarlig ble flyttet fra forskrift om systemansvar til energilovforskriften i 2019, var § 14a i systemansvarsforskriften blant de bestemmelsene der det iht. fos. § 26a kunne ilegges overtredelsesgebyr ved overtredelse. Ordlyden i fos. § 26a har ikke blitt endret siden 2012, og lyder i dag:

Ved overtredelse av bestemmelsene i § 5 – § 9, § 11 – § 22, § 23, § 24 og § 27 kan det ilegges overtredelsesgebyr.

Denne ordlyden vil omfatte § 14a når den blir gjeninnført i forskrift om systemansvaret. Ettersom overtredelse av bestemmelsene i § 14a tidligere har vært gjenstand for overtredelsesgebyr, mener RME det er hensiktsmessig at det også skal gjelde ved gjeninnføring av § 14a i systemansvarsforskriften. RME ser dermed ikke noe behov for endring av § 26a.

1.5.2 Forslag til forskriftstekst

Systemansvarsforskriften § 14a skal lyde:

§ 14a. Rapportering av anleggsdata før idriftsettelse

Konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional- eller transmisjonsnett plikter å rapportere anleggsdata til systemansvarlig.

Eiere av produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett plikter å rapportere anleggsdata til systemansvarlig.

Rapporteringen etter første og annet ledd skal skje før nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg settes i drift. For produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett skal områdekonsesjonær kontrollere at anleggsdata er rapportert til systemansvarlig før nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg kan settes i drift.

Systemansvarlig skal fastsette en nedre ytelsesgrense for hvilke produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett som omfattes av plikten i første og andre ledd.

Systemansvarlig skal fastsette format, innhold og frist for rapportering etter denne paragrafen.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til denne bestemmelsen.

2 Målinger og meldinger

Den andre forskriftsendringen RME foreslår i denne høringen gjelder fos. § 18 om målinger og meldinger.

2.1 Bakgrunnen for forslaget

For en sikker og effektiv drift av kraftsystemet er tilfredsstillende løsninger og systemer for kommunikasjon og styring/regulering av vesentlig betydning. I noen situasjoner er det utfordrende for systemansvarlig å opprette en effektiv kommunikasjon med visse reguleringsobjekter med utgangspunkt i de kravene som kan stilles etter dagens regulering. Systemansvarlig har jevnlig problemer med å komme i kontakt med et antall reguleringsobjekter. Dette er særlig alvorlig ved driftsforstyrrelser og vanskelige driftssituasjoner der systemansvarlig kan fatte systemkritiske vedtak om regulering av produksjon av hensyn til driftssikkerheten, jf. fos. § 12 femte ledd. I slike tilfeller er det av vesentlig betydning for sikker drift at systemansvarlig får kontakt med konsesjonæren og at vedtak fra systemansvarlig aktiveres hurtig og effektivt.

Ifølge systemansvarlig oppstår situasjoner der de ikke får kontakt med en konsesjonær for regulering av produksjonen innen 15 minutter en håndfull ganger i måneden. I hovedsak handler disse reguleringene om flaskehalshåndtering. De mulige konsekvensene kan variere fra mindre alvorlige, som valg av mindre effektive og dyrere reguleringsressurser, til middels alvorlige, der snittgrenser blir brutt eller det må driftes uten oppfyllelse av N-1, til alvorlige konsekvenser, som overlast og utfall av komponenter. Systemansvarlig opplyser at de fleste situasjonene får mindre alvorlige eller middels alvorlige konsekvenser, men at det har hendt at en slik situasjon har fått alvorlige konsekvenser.

Også i vanskelige driftssituasjoner der systemansvarlig fatter vedtak etter fos. § 12 fjerde ledd om rekvirering av bud til marked for regulerkraft, opplever systemansvarlig at noen aktører ikke er i stand til å følge vedtaket og anmelde tilgjengelig regulering i markedet. Når systemansvarlig har behov for flere bud enn det som er tilgjengelig i regulerkraftmarkedet, kan de fatte vedtak etter fos. § 12 fjerde ledd. Dette er et systemkritisk vedtak. Dersom aktører ikke har systemer for å legge inn bud blir virkningen av vedtaket mindre, og systemansvarlig får ikke nødvendigvis tak i de reguleringsressursene de har behov for til å løse situasjonen. Dette kan medføre at systemansvarlig må bruke andre, mer inngripende virkemidler for å opprettholde sikker drift. Systemansvarlig har opplyst om at det i situasjoner med mye import fra HVDC-forbindelsene til Sør-Norge, samt lite innfasnet vannkraft og høy vindkraftproduksjon, er vanskelig for systemansvarlig å få tak i nok nedreguleringsbud. De opplyser om at det i stor grad er fordi mange vindkraftaktører ikke ønsker å delta i balansemarkedene, og dermed ikke legger inn bud.

En stabil drift av kraftsystemet er avhengig av at produksjonsanlegg reagerer på systemansvarliges vedtak og reguleringer, samt bidrar med etterspurt informasjon. Dette er spesielt viktig med en økende grad av kompleksitet i driften, som kan være utfordrende for operatører på driftssentralen å håndtere. For at kommunikasjonen skal kunne foregå effektivt mener RME at systemansvarlig bør kunne stille krav til de system og prosedyrer som er nødvendig for kommunikasjonen og for å kunne utføre nødvendige systemkritiske vedtak i drift.

RME ser derfor behov for å gjennomføre endringer i systemansvarsforskriften, og anbefaler en endring av fos. § 18 om målinger og meldinger. Endringen har til hensikt å gi systemansvarlig mulighet til å stille krav til konsesjonærs systemer for å motta meldinger fra systemansvarlig og iverksette regulering. I dag har systemansvarlig etter fos. § 18 anledning til å kreve overføring av målinger og meldinger fra konsesjonær til systemansvarlig, samt etablere utstyr for dette. Systemansvarlig har imidlertid ikke anledning til å stille krav om at konsesjonær skal kunne motta og reagere på meldinger fra systemansvarlig og ha nødvendige systemer for dette. RME ønsker derfor at dette skal inkluderes i forskriften.

2.2 Gjeldende rett

2.2.1 Historikk

I NVEs gamle retningslinjer for systemansvaret i kraftsystemet fra 1999 het det at: *«For alle stasjoner som er vesentlig for driften av hovednettet tilstrebes fjernkontroll for kontinuerlig bemannet driftssentral med lokal beredskapsvakt som reserve, eventuelt kontinuerlig lokalbetjening.»*

Videre ble det stilt krav til sambandsveier til alle driftssentraler. Ved opprettelse av systemansvarsforskriften og forskrift om forebyggende sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen (kbf.) ble det inkludert bestemmelser i kbf. om driftskontrollsystem og bemanning, og reguleringen av dette i systemansvarsforskriften ble ikke videreført.

Kbf. har som formål å sikre at kraftforsyningen opprettholdes og at normal forsyning gjenopprettes på en effektiv og sikker måte i og etter ekstraordinære situasjoner, for å redusere de samfunnsmessige konsekvensene.

Kbf stiller kun krav til transformatorstasjonsdelen av et vindkraftverk, ikke turbinene. Årsaken til at det ikke ble stilt krav til turbinene, var at vindkraft ikke var av en størrelse eller funksjon som gjorde at den har en avgjørende rolle i ekstraordinære situasjoner.

2.2.2 Fos. § 18

Systemansvarlig har etter fos. § 18 anledning til å kreve overføring av målinger og meldinger som er nødvendige for en effektiv drift og utnyttelse av kraftsystemet, samt etablering av utstyr for dette. Systemansvarlig er avhengig av at informasjon kan sendes fra kraftverket til systemansvarlig. Ved behov for utveksling av målinger eller meldinger som er nødvendige for en sikker og effektiv utnyttelse av kraftsystemet, må systemansvarlig kunne pålegge konsesjonær å overføre målinger og meldinger til systemansvarlig, samt stille krav til hvordan de skal overføres.

Det fremgår imidlertid ikke direkte i dagens forskrift at Statnett har anledning til å stille krav om at konsesjonær skal ha systemer for å motta meldinger fra systemansvarlig. Dette innebærer at det i dagens forskrift ikke er et krav om at kraftverk som er vesentlige for en effektiv utnyttelse og drift av kraftsystemet har mulighet til å motta og svare på meldinger fra systemansvarlig i situasjoner hvor det er nødvendig. Dette gjør at det er vanskelig å oppnå kontakt med kraftverk som i visse driftssituasjoner er nødvendige å regulere for å unngå overlast eller som er nødvendige for å håndtere flaskehals eller ubalanser i kraftsystemet.

2.2.3 Gjeldende forskriftstekst i fos. § 18

Fos. § 18 lyder i dag:

Systemansvarlig kan pålegge konsesjonær å overføre til systemansvarlige de målinger og meldinger som er nødvendig for en effektiv drift og utnyttelse av kraftsystemet.

2.2.4 Fos. § 12

Iht. fos. § 12 fjerde ledd har systemansvarlig mulighet i vanskelige driftssituasjoner til å fatte vedtak om rekvirering av all tilgjengelig regulerbar effekt ved at det bys inn i marked for regulerkraft. I henhold til bestemmelsens retningslinjer vil systemansvarlig kunne benytte seg av § 12 fjerde ledd

- i situasjoner med utilstrekkelige reguleringsreserver for å ivareta nasjonale krav for å håndtere dimensjonerende utfall og den kontinuerlige frekvensbalanseringen i Norden,
- ved flaskehals i intaktnett eller som følge av en hendelse i kraftsystemet hvor ytterligere regulerytelse i spesifikke områder er nødvendig for å overholde driftsmessige overføringsgrenser og ivareta akseptabel forsyningsikkerhet, og
- ved spesielle forhold i kraftsystemet som krever tilgjengelig regulerytelse i spesifikke områder eller på bestemte stasjonsgrupper. Dette kan f.eks. være krav til kortslutningsytelse, behov for spenningsstøtte fra produksjon osv.

Vedtaket etter § 12 fjerde ledd blir i dag kommunisert via e-post eller over telefon. Iht. retningslinjene skal konsesjonærer svare på e-poster innen en time.

Den foreslåtte endringen i § 18 vil bidra til at systemansvarlig kan stille krav til at enkelte konsesjonærer som er vesentlige for driften, raskt og effektivt kan motta meldinger fra systemansvarlig og melde inn tilgjengelig regulerytelse i egnede markeder for regulerkraft.

Etter fos. § 12 femte ledd kan systemansvarlig kreve å benytte all tilgjengelig effekt i produksjonsapparatet i vanskelige driftssituasjoner til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon prissettes til budområdets regulerkraftpris, dersom annet ikke er avtalt. Med vanskelige driftssituasjoner i fos. § 12 femte ledd menes alle hendelser i kraftsystemet som medfører et momentant behov for regulering av produksjon av hensyn til driftssikkerheten. Regulering etter fos. § 12 femte ledd er derfor avhengig av rask respons, og da er det viktig at systemansvarlig har gode og pålitelige kommunikasjonsmuligheter med aktuelle reguleringsobjekter. Endringen i fos. § 18 gjør at systemansvarlig kan stille krav til slik kommunikasjon med konsesjonærer som har anlegg som er vesentlige for driften.

2.2.5 Fos. § 14

Systemansvarlig har gjennom fos. § 14 mulighet til å fastsette krav til funksjonalitet som er nødvendig for at kraftsystemet skal fungere samlet og sørge for en rasjonell utnyttelse av kraftsystemet. Kravene gjelder for nye anlegg og for endringer av eksisterende anlegg. I nasjonal veileder til funksjonskrav, som er et vedlegg til retningslinjene for fos. § 14, beskrives det at krav til fjernstyring for kontrollanlegg til produksjonsanlegg skal behøvsprøves. Dette gjelder både for synkrone produksjonsenheter og for kraftparker. Slik RME oppfatter det, stiller systemansvarlig i dag krav til at kraftverk av type C og D, med effekt over 10 MW, skal ha funksjonalitet for å kunne fjernstyres.

Selv om systemansvarlig kan stille krav til fjernstyringsfunksjonalitet for et produksjonsanlegg, er det ikke tydelig om de kan pålegge å ta i bruk den funksjonaliteten i drift. I vanskelige driftssituasjoner der systemansvarlig har behov for å fatte vedtak etter fos. § 12 femte ledd er det viktig at reguleringen iht. vedtaket blir gjennomført raskt. Det innebærer at konsesjonæren må være underlagt krav om å fjernstyre produksjonsanlegget, da det ellers vil kunne ta for lang tid å regulere produksjonen. Også i situasjoner der det fattes vedtak etter fos. § 12 fjerde ledd, der relevante konsesjonærer skal legge inn bud i regulerkraftmarkedet, er det nødvendig at konsesjonæren kan fjernstyre anlegget sitt ved aktivering av budet. RME mener derfor det er et behov for å presisere at anlegg som har fått vedtak om fjernstyringsfunksjonalitet etter fos. § 14 skal kunne fjernstyres i de tilfeller hvor systemansvarlig fatter vedtak etter fos. § 12 fjerde og femte ledd.

2.2.6 Fos. § 26

I henhold til NEM-forskriften¹³ § 6-1 fjerde ledd og systemansvarsforskriften § 26 plikter de som omfattes av et vedtak fattet av systemansvarlig under utøvelsen av systemansvaret, å rette seg etter vedtaket. Dersom det er manglende etterlevelse av systemansvarliges vedtak, skal systemansvarlig varsle hendelsen til RME for brudd på lydighetsplikten.

Det at en aktør ikke er tilkoblet en bemannet driftssentral eller ikke har kommunikasjonsløsninger som kan gi en effektiv kommunikasjon med systemansvarlig fritar ikke aktørene fra plikten til å følge systemansvarliges pålegg.

Erfaring fra systemansvarlig innebærer likevel at det kan være praktisk krevende for systemansvarlig å nå enkelte aktører hurtig og effektivt med tidskrisiske vedtak. RME mener derfor at det er viktig at systemansvarlig kan stille krav om funksjonalitet for å motta og svare på slike meldinger for enheter som er vesentlige for driften, jf. forslag til fos. § 18 nytt annet ledd.

2.2.7 Energilovforskriften §§ 3-5 og 3-6

I noen bestemmelser i energilovforskriften stilles det generelle krav til hvilke overordnede hensyn konsesjonærene skal ivareta. Det følger av energilovforskriften § 3-5 bokstav c) at konsesjonær plikter å sørge for at det tas beredskapsmessige hensyn ved planlegging, utførelse og drift av anlegget. Manglende oppfølging av systemkrisiske vedtak kan gå ut over beredskapen i kraftsystemet ved at det kan føre til ubalanse i systemet og forårsake skader på materiell. Manglende oppfølging av systemkrisiske vedtak kan slik sett også sies å være et brudd på plikten konsesjonær har til å ta beredskapsmessige hensyn og dermed være brudd på energilovforskriften § 3-5 bokstav c).

I forskriftens § 3-6 annet ledd stilles det videre krav til alle med anleggskonsesjon om at de til enhver tid skal ha tilgang på personell med kompetanse til å ivareta ledelse, kontroll og praktisk drift. Å ikke ha tilgang til personell for mottak av systemkrisiske vedtak, vil også kunne være brudd på bestemmelsene i energilovforskriften om plikt til å ha tilgjengelig personell med kompetanse på ledelse, kontroll og praktisk drift.

RME mener det likevel det er viktig at systemansvarlig kan stille mer spesifikke krav for kommunikasjonen av slike meldinger for enheter som er vesentlige for driften, jf. forslag til fos. § 18 nytt annet ledd. Oppfyllelse av disse kravene etter systemansvarsforskriften, kan også

¹³ Forskrift av 24. oktober 2019 nr. 1413 om netregulering og energimarkedet (NEM)

bidra til å oppfylle kravene som følger av energilovforskriften §§ 3-5 bokstav c og 3-6 annet ledd.

2.2.8 Forholdet til kraftberedskapsforskriften

Virksomheter med klassifisert anlegg eller system iht. kbf. § 5-2 er definert som KBO-enheter, og må oppfylle krav stilt i forskriften. Dette innebærer krav til driftskontrollsystem, inkludert sambandsanlegg, og er krav som omhandler sikringstiltak, beredskap og sikringsnivå for ulike typer anlegg basert på anleggets betydning. Disse kravene vil ikke bli påvirket av forslagene i denne høringen.

Det er kun transformatorstasjon til vindkraftanlegg med installert ytelse på minst 75 MVA som klassifiseres iht. kbf., og vindkraftturbiner klassifiseres ikke. Ettersom vindturbinene ikke er omfattet av klassifisering etter kraftberedskapsforskriften, vil det ikke foreligge noen krav i kbf. til styring og overvåkning av vindturbinene. Det stilles kun krav til styring og overvåkning av transformatorstasjonen. Videre er det kun driftssentraler i klasse 3 som har eksplisitt krav om døgnbemannede driftssentraler.

2.3 Forslag til endringer

2.3.1 Om forslaget til fos. § 18

Fos. § 18 foreslås endret for å sikre at systemansvarlig får kontakt med konsesjonærer eller driftstjenesteleverandører for produksjonsanlegg som er nødvendige å regulere i drift, og for å sikre at systemkritiske vedtak fattet av systemansvarlig blir iverksatt. RME foreslår å legge til et ledd i fos. § 18 som gir systemansvarlig mulighet til å pålegge en konsesjonær å kunne motta meldinger fra systemansvarlig, og å aktivere eventuelle systemkritiske reguleringer som systemansvarlig pålegger.

Forslaget til ny bestemmelse består av et nytt ledd i fos. § 18. Første punktum beskriver at konsesjonærene har en plikt til å motta og svare på meldinger fra systemansvarlig. Det er lagt til grunn at dette skal gjelde konsesjonærer som er vesentlige for en effektiv utnyttelse og drift av regional- og transmisjonsnettet. Det innebærer at systemansvarlig har et behov for å regulere produksjonen ved et kraftverk for å opprettholde en sikker drift og tilfredsstillende leveringskvalitet. I andre punktum kan systemansvarlig pålegge konsesjonærene funksjonalitet for å motta disse meldingene. RME bemerker at dette skal gjelde de samme konsesjonærene som er relevante i første punktum. Det forutsettes at systemansvarlig gjennomfører en kost/nytte-analyse for de kravene de pålegger aktørene, for å sikre at de er samfunnsøkonomisk rasjonelle.

Konsesjonærer kan tjenesteutsette balanseansvaret og driftsoppgaven til eksterne leverandører, men det er likevel konsesjonær som er ansvarlig for at de oppfyller krav i lov og forskrift. Det følger av enf. § 3-6 fjerde ledd. Det er derfor konsesjonærens ansvar at tilfredsstillende kommunikasjon til balanseansvarlig og driftstjenesteleverandør er på plass.

De fleste kraftverk med installert produksjonskapasitet over 10 MW er i dag tilknyttet en driftssentral med kommunikasjonsmuligheter til systemansvarlig. Dette kan innebære at konsesjonær enten har en slik driftssentral selv eller er tilknyttet en balanseansvarlig og driftstjenesteleverandør med driftssentral som har tilfredsstillende kommunikasjonsløsninger med systemansvarlig. Disse konsesjonærene vil i utgangspunktet ikke bli berørt av

forskriftsendringen. Imidlertid er det visse store produksjonsanlegg, særlig vindkraftparker, som ikke er tilknyttet en driftssentral med mulighet for kommunikasjon med systemansvarlig, og heller ikke har noe annet tilfredsstillende kommunikasjonssystem til systemansvarlig. For konsesjonærene for disse kraftverkene vil forskriftsendringen innebære at systemansvarlig kan fatte vedtak om funksjonalitet for å motta meldinger som er relevante for konsesjonærens drift av egne anlegg og at de skal kunne reagere på meldingene.

RME legger til grunn at konsesjonær kan oppfylle kravene som følger av ny fos. § 18 ved enten å etablere tilfredsstillende kommunikasjonssystemer selv eller ved tilknytning til allerede etablerte systemer og driftssentraler. Dette kan være eksisterende, bemannede driftssentraler hos balanseansvarlige eller andre kommunikasjonsløsninger, såfremt dette tilfredsstiller kravene til sikker og effektiv kommunikasjon. Det innebærer også at en operatør, eller i egnede tilfeller en automatisert løsning, kan svare og reagere på meldingen fra systemansvarlig. RME legger til grunn at krav til kommunikasjonsløsning ikke vil medføre kostnader ved oppgradering og investering i det fysiske kraftverket.

Ifølge fos. § 28a skal systemansvarlig utøve myndigheten i forskriften i tråd med retningslinjer som er godkjent av RME. Det er systemansvarlig som skal utarbeide retningslinjene, og de skal sendes på høring til relevante aktører før oversendelse til RME for godkjenning. RME mener at en forskriftsendring bør innebære at systemansvarlig utarbeider retningslinjer for bestemmelsen jf. fos. § 28a. Det vil innebære at systemansvarlig i retningslinjer etter fos. § 18 skal beskrive de funksjoner som skal implementeres. Videre vil systemansvarlig kunne fatte enkeltvedtak overfor de enkelte konsesjonærer for å gjennomføre kravet, og systemansvarlig skal i retningslinjene beskrive når de vil fatte vedtak iht. den nye bestemmelsen. Enkeltvedtak etter § 18 vil ikke være systemkritiske, og skal overholde kravene til saksbehandling i forvaltningsloven. Det følger av fos. § 28 andre ledd at det vil være mulig å påklage systemansvarliges vedtak etter fos. § 18 til RME.

RME oppfatter at systemansvarlig i dag kontakter relevante aktører for regulering av produksjon i drift gjennom flere mulige kommunikasjonsløsninger. De kan ta kontakt ved å sende en bestilling gjennom handelsløsningen Fifty, som krever at konsesjonæren har et Energy Communication Platform (ECP)-endepunkt. Bestillingen besvares igjen gjennom Fifty. Kommunikasjon fra systemansvarlig kan også besvares uten ECP-endepunkt gjennom løsningen Fiftyweb, der aktøren må logge inn på nettløsningen til Fifty. Fifty er det som i dag brukes til aktiveringer av bud i regulerkraftmarkedet, men kan også brukes til direkteaktiveringer. Ved anvendelse av Fifty eller Fiftyweb må konsesjonæren sørge for at en operatør eller automatisk løsning kan ta imot meldingene til systemansvarlig til enhver tid. Den andre kommunikasjonsmetoden er med telefon, og konsesjonæren må også da ha rutiner for at systemansvarlig kan nå en operatør av produksjonsenheten når systemansvarlig fatter vedtak etter fos. § 12 femte ledd. Vedtak iht. fos. § 12 fjerde ledd fattes med epost-kommunikasjon, og for at konsesjonæren skal kunne svare på dette innen en time, er det også her viktig med bemanning.

Fos. § 18 er omfattet av dagens ordlyd i fos. § 26a om overtredelsesgebyr. Se kapittel 1.5.1 for ordlyd i § 26a. Det betyr at forslaget til ny bestemmelse i fos. § 18 også vil være omfattet av mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av bestemmelsen. RME legger til grunn at et brudd på konsesjonærenes plikt iht. fos. § 18 annet ledd kan få konsekvenser for en sikker systemdrift, og at det derfor er hensiktsmessig at det er hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr.

2.3.2 Forslag til ny forskriftstekst

Fos. § 18 skal lyde:

§ 18. Målinger og meldinger

Systemansvarlig kan pålegge konsesjonær å overføre til systemansvarlige de målinger og meldinger som er nødvendig for en effektiv drift og utnyttelse av kraftsystemet.

Konsesjonær som har anlegg som er vesentlig for effektiv utnyttelse og drift av regional- og transmisjonsnett skal motta og svare på meldinger fra systemansvarlig. Systemansvarlig kan pålegge konsesjonærene funksjonalitet for å motta meldinger.

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

3.1 Rapportering av anleggsdata

RME og NVE kan ikke se at endringen i systemansvarsforskriften § 14a eller energilovforskriften § 6-1 vil innebære noen større økonomiske konsekvenser. De administrative konsekvensene vil innebære at RME vil følge opp rapporteringen til Statnett for å kunne utøve systemansvaret gjennom hjemmel i systemansvarsforskriften, mens NVE følger opp rapportering av informasjon fra systemansvarlig til NVE, samt informasjon fra konsesjonærer til systemansvarlig som NVE har behov for og som ikke blir rapportert i henhold til systemansvarsforskriften eller SOGL.

Når energilovforskriften kun skal dekke de databehovene NVE har utenom data som rapporteres etter SOGL og fos. 14a, bør deler av den dataen som NVE trenger, men ikke systemansvarlig bruker, sendes direkte til NVE. Dette gjelder rapportering av geografisk data for overføringer. Krav og format vil settes i en egen parameterliste for nye energilovforskriften § 6-1. Denne endringen fører til at anleggskonsesjonærer må endre sin rutine for å sende inn noe data. Dette kan gi oppstartskostnader for anleggskonsesjonærer.

3.2 Målinger og meldinger

Det er forventet at forskriftsendringen av fos. § 18 vil gi økonomiske og administrative konsekvenser for noen aktører.

3.2.1 Konsekvenser for virksomhetene

Hvor store økonomiske konsekvenser forslaget har for den enkelte aktør vil avhenge av hvilke kommunikasjonsløsninger konsesjonæren allerede har. Forslaget vil innebære at visse konsesjonærer for kraftverk kan bli pålagt å etablere nye løsninger for kommunikasjon med systemansvarlig. I praksis kan dette innebære at konsesjonær etablerer tilfredsstillende kommunikasjonssystemer selv, eller tilknytter anlegget til et allerede etablert kommunikasjonssystem eller en driftssentral med tilfredsstillende kommunikasjon til systemansvarlig. Kostnaden ved å etablere nye kommunikasjonsløsninger vil avhenge av hvilken løsning som velges, og er vanskelig å anslå. Det er imidlertid ikke forventet at

kostnadene vil være urimelige sammenlignet med nytten forskriftsendringen vil ha for en effektiv og sikker drift av kraftsystemet.

RME legger til grunn at vedtak om krav til kommunikasjonsløsning ikke vil medføre kostnader ved oppgradering eller investering i det fysiske kraftverket. Vedtakene vil stille krav til kommunikasjonen fra systemansvarlig til konsesjonær. Pålagt kommunikasjonsløsning vil ikke endre kraftverkens allerede vedtatte funksjonalitet etter fos. § 14.

3.2.2 Konsekvenser for myndighetene

For RME medfører forskriftsendringene en behandling av retningslinjene for bestemmelsen og oppfølging i eventuelle saker som blir forelagt RME knyttet til den nye bestemmelsen.

NVE

Reguleringsmyndigheten
for energi – RME

Reguleringsmyndigheten for energi

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo
Telefon: (+47) 22 95 95 95